

in cap. Per tuas de Donat. & ibi ad hoc notat Abb. 2. column. num. 3. & communiter DD. Sed pro concordia potest dici sic, quod si muri sunt depositi & destructi ex aliqua causa vel delicto per principem; tunc non possunt refici per Civitatem, vel per judicem, vel per quemlibet alium sine ejus licentia & auctoritate: & ita intelligitur text. in dict. leg. Sacra loca. §. Mu- ro de Re. div. si verò minantur ruinam, vel sunt destructi aliqua tempestate, lapsu temporis, vel casu; tunc possunt imò, debent refici per ipsam Civitatem vel judicem: & ita intelligatur text. in dict. leg. Intra urbem, Cod. de Oper. publ. cum similit. & istam concordiam & declarationem ad ista jura ponit expresse Salyc. in leg. Per Provincias, Cod. de Edific. priv. & ista concordia & distinctio est de mente Bald. in l. Si ut proponis, la. 2. Cod. de Nuptiis, sed ante eos illam concordiam & distinctionem ponit Bart. in l. Si quis adulterium, §. 1. ff. de Adulter. & ibi Alber. & Ang. post Antiquos: ponit etiam Cin. Bart. Alb. Bald. & Salyc. in l. Servus, Cod. de Penit. Rom. in leg. 1. §. Hoc autem, 2. col. in fin. ff. de Novi. oper. nunt. notat Alexand. in ista eadem leg. 1. §. Si quis edificium eodem titul. Ita ergo dicamus in ista lege Taur. quod si ex aliquo delicto vel causa esset castrum vel fortalitium per principem destructum; tunc per dominum ejus non possit refici: si verò lapsu temporis, tempestate vel casu minatur ruinam; bene posset refici sine aliqua licentia: (y) sed ista concordia & declaratio non videtur vera; quia indistinctè ista lex dicit, quod sicut fieri non potest sine Principis licentia, ita nec reparari; & certè ista lex non patitur talem distinctionem. Vel aliter & secundo dicamus, quod ista lex Taur. intelligatur quando fortalitium est factum post istam legem prohibivam; quia tunc, sicut non potest de novo fieri & edificari, ita etiam non potest factum refici vel reparari: Sed certè iste intellectus nullam dubitationem continet; quia si ipsa res & fortalitium omnino & totaliter non potest

(y) Ut etiam tenet Petr. Nuñ. de Avend. de Exequen. mandatis, 2. part. cap. 3. n. 6. vers. Si tamen dirimi. Afflictus in Constitutione Regni Siciliae, lib. 3. rubr. 29. in prin. num. 651.

(z) Alios duos casus etiam in quibus castrum repari non potest, tradit Matienz. in leg. 6. tit. 7. lib. 5. glos. 1. §. 1. num. 18. usque ad 22. & de hac questione vide eundem Matienz. in dict. leg. 6. a num. 10. usque ad 17. & Aviles in cap. 21. prator. glos. 1. ubi dicitur, quod dicitur, in l. 1. de Oper. nunt. & ita intelligo istam nostram legem Taur. quæ certè in hoc dubia erat. Pro qua declaratione mea considero vivam rationem: quia si castrum vel fortalitium privatæ personæ non posset refici vel reparari in casu necessitatis, sequeretur quod

(14) Et idem resolvit Aviles in cap. Prætorum, cap. 22. glos. 1. Boerius in decisione 320. num. 16. ad fin. & latius in decisione 44. num. 5. Matienz. in leg. 6. tit. 7. lib. 5. glos. 5. n. 17. Avend. de Exequen. mandatis, 2. part. cap. 3. num. 32. & Afflictus decis. 799. & videas omnino prædictum Matienz. qui a num. 1. usque ad finem dict. glos. 5. hanc questionem disputat.

(15) Et ita etiam Neapoli est constitutum, ut ex constitutionibus Neapolitanis constat, cont. 32. & 33. & ibi Glos. Aviles in cap. Prætor. cap. 22. glos. 1. num. 30. Boerius decis. 320. num. 16. ad fin. & latius decis. 44. num. 5. tradit Matienz. in leg. 6. tit. 7. lib. 5. glos. 5. num. 16.

fieri, & fortiori nec reparari. (z) Unde aliter & tertio & notabiliter potest dici, quod si quis habet castrum vel fortalitium antiquum justè & legitime factum ante legem Tauri; bene potest refici & reparari per supra dicta; quia non est ædificium novum, nec res distincta, sed eadem, & potest cadere & subverti: (A) si verò tale castrum vel fortalitium antiquum penitus usque ad aream est destructum, non possit; quia illud jam videtur esse ædificium novum, argumento text. in l. Inter stipulantem, §. Sacram in fin. vers. Sed si usque ad aream, ff. de Verbor. obligat. cujus verba sunt, sed si usque ad aream deposita sint, licet eadem materia restituatur, alia erit, argumento etiam text. in leg. 1. in fin. Cod. de Fidei. emphyteuticor. text. in leg. Si ita legatum, §. fin. de Legatis. 1. ubi, si testator rem legavit, quæ postea penitus destructa est, etiamsi de novo reficiatur, non debetur legatum: text. in leg. Quid tamen, ff. Quibus mod. ususfructus amitt. ubi habetur, quod ususfructus extinguitur si res destruitur usque ad aream. Pro ista sententia & conclusione facit text. notabilis, qui ponit singula exempla, in leg. Proponebatur, ff. de Judic. (b) & confirmatur, quia tali casu ista refectio rei destructæ usque ad aream, bene dicitur refectio seu reparatio: text. est notabilis in leg. 1. §. Deinde, ff. de Rivis, cujus verba sunt, Reficere est quod corruptum est in pristinum statum restaurare: si verò quis velit reficere castrum vel fortalitium, quod penitus non est destructum, sed vetustate vel aliquo alio casu minatur ruinam tunc possit, & isto modo concordentur superiora jura; & isto modo intelligatur ista nostra lex Taur. & istam doctrinam & distinctionem ponit Alb. Bart. Angell. & communiter DD. & in l. 1. §. Si quis edificium, infra isto tit. 1. de Oper. nunt. & ita intelligo istam nostram legem Taur. quæ certè in hoc dubia erat. Pro qua declaratione mea considero vivam rationem: quia si castrum vel fortalitium privatæ personæ non posset refici vel reparari in casu necessitatis, sequeretur quod

posset pro parte vel in totum dirui vel decidi, & maximum damnum inferre vel in personis, vel rebus; quod nullo modo permittendum est: & ista est evidens ratio, quæ aperte concludit; & ita video quod pro tali refectioe numquam aliqua licentia à Principe impetratur. Pro qua declaratione mea & ratione facit: quia si domus vel ædificium privatæ personæ minatur ruinam, licet non sit per dictum remedium cautionis damni infecti pro damno, quod timetur in personis, sed tantum in rebus, ut in leg. 1. & per totum, ff. de Damni. infecti. tamen quilibet de populo judicis officio petere, vel judex ipse sine alicujus petitione compellere potest, ut illud reficiat; & si non sit sufficiens suo sumptu reficere, debet ex pecunia publica refici; & si intra congruum tempus à judice assignatum dominus rei non solvet, ad instantiam reipublicæ vel procuratoris ejus vendatur pro solutione pretii: text. est notabilis in leg. Ad curatoris, ff. de Damno infecti, & ibi notant Ang. & communis opinio DD. facit text. in leg. Præses Provincie, la. 5. ff. de Offic. præf. text. & ibi DD. in leg. Singularem, Cod. de Edific. princip. tenet notabiliter Specul. in tit. de Satisfactionibus, §. Ex quoque, versic. Circa, latè Cœpol. in tract. de Servit. urb. præ. in cap. de Refectioe, & probat aperte lex penult. tit. fin. part. 3. (c)

17 Si verò sunt ædificia publica quæ minantur ruinam, & egeant refectioe, & Civitas, Communitas, vel Respublica non habeant unde possint solvere; ipsi vicini de populo possunt compelli ad collationem, quia utilitatem communem sentiunt: ita text. notabilis in leg. 2. §. Viam publicam, versic. Refectio. ff. Ne quid in loco publ. & ibi notat Angel. de Perus. text. in leg. Adiles, ff. de Via publica: text. in leg. Ad portum, Cod. de Oper. publ. pro quibus est lex notabilis part. leg. 20. tit. fin. part. 3.

18 Unum tamen nota & tene menti, quod si officialis, qui certo pretio vel salario fecit ædificium publicum vel privatum, & sit vitiosum culpa sua, tenetur ex proprio contractu ad totale interesse: text. est in leg. fin. ff. Locati, & hoc, nedum quando totius operis consummatio spectabat ad officialem uno pretio; verum etiamsi singulis diebus pro toto ædificio certa pecunia vel pretium præstaretur: secus tamen est, si consummatio totius operis ad officialem non spectet, sed tantum singulis diebus pro opere vel ædificio & labore suo certam pecuniam vel salarium recipiebat; quia de vitio operis non tenetur, cum ipse dominus quotidie portaret expellere: text. est valde singularis in jure

in leg. Ea lege, §. Locati, ff. Locat. quem ibi dicit singularem Bart. Salyc. Paul. & communiter DD. Bald. & Salyc. in leg. 2. Cod. eod. tit. & ita intellige leg. 16. tit. 8. part. 5. Item adde, quod hoc est verum quando constat de vitio operis, & hoc potest probari: Sed est notabile dubium, quid in casu dubio, quando non potest constare, an ædificium vel opus dirutum sit vitio operis, vel casu, quid præsumatur? in quo dico, quod si ruat infra 15. annos à tempore operis perfecti & consummati, præsumitur corruisse culpa & vitio officialis: text. est singularis & unicus in jure in leg. Omnes, la. 1. Cod. de Oper. pub. unde, alio non probato, tenetur ad damnum & interesse: & ad hoc illum textum dicit ibi singularem Alber. qui dicit quod sibi contingit de facto: & ad hoc etiam notant & commendant Bald. Salycet. & communiter DD. & idem expresse disponit lex 21. tit. fin. part. 3. & licet illa lex loquatur in opere publico; tamen crederem quod etiam procederet in opere vel ædificio privato, cum sit eadem ratio.

19 Quarto, non potest quis ædificare, etiam in suo proprio solo, quando ex ædificio aliquid est immissum vel protectum in re, fundo, vel domo alterius: Pro cujus intelligentia dico, quod immissum est illud quod in re alterius imponitur & requiescit, & sic ejus rem tangit: Protectum verò est quod supra ipsam rem alterius est, eam non tangendo: text. est qui expresse istam differentiam ponit in leg. Malum, versic. 1. & 2. ff. de Verbor. significat. quo casu dominus & possessor rei, in qua immissum est, potest illud propria auctoritate tollere, vel per remedia juris sibi provideri, puta, interdito uti possidetis, vel negatoria, vel alio competentis remedio: si verò protectum est, non potest illud propria auctoritate tollere, sed tantum juris remedio contra eum agere ut tollatur: text. est expressus & notabilis, qui istam distinctionem facit, in leg. Quemadmodum, §. Si protectura, ff. ad leg. Aquil. per quem ita tenent ibi Odofred. Bartol. Alber. Bald. & Flor. & dicit ibi Bald. quod istud est maximum commodum possessionis, quia possessor habet jus resistendi propria auctoritate: & reputat esse mirabile Flor. ad idem est text. in leg. fin. §. Si januam, ff. Quod vi aut clam. & ibi tenent Bart. & Alb. & ante eos Oldrad. quem refert Alber. probat etiam text. in leg. 1. Cod. Ut nemini liceat sine judicis auctoritate signa imprimere, qui magis probat, ut procedat etiamsi tantum rem detineat: & illum textum ad hoc dicit singula-

(c) De quo vide Matienz. in dict. leg. 6. tit. 7. lib. 5. glos. 1. num. 26. Anton. Gomez. ad Leg. Tauri. Yy 3

rem Roman. in leg. 1. §. Nuntiat. fin. column. ff. de Novi oper. nuntiat. text. in leg. 2. §. Cum quidam. ff. Ne quid in loco publico, & ibi notant DD. text. in leg. Si servus, Cod. Quod cum eo per quem tenet Bartol. & communiter DD. in dist. leg. 1. §. Nuntiatio, tenet etiam Gloss. ordinaria in dist. leg. Malum, versic. 1. in glos. 1. de Verbor. significat. & ibi DD. tenet etiam Bartol. in leg. Si duo. §. Item videamus. ff. Uti possidetis, & ibi Angel. & communiter DD. tenet etiam notabiliter Paul. de Castr. in leg. fin. ff. de Servit. in princ. idem Paul. in leg. Fluminum, §. fin. column. 1. num. 3. ff. de Damn. infect. tenent etiam Innocent. Abb. & communiter DD. in cap. 1. de Immun. Eccles. tenet etiam late notabiliter Cœpol. in tract. de Servit. urban. præd. cap. 30. Quod extendit ut procedat & habeat locum, etiamsi quis non possideat rem in solidum, sed tantum pro parte; quia etiam potest opus ibi factum propria autoritate tollere & destruere, modo fiat ab alio tertio, modo ab ipso consocio qui habet partem in re, argumento prædictorum jurium cum ratione; & tenent Gloss. ordinaria, Bart. Paul. Flor. & communiter DD. in leg. Si inter te, & me. ff. de Servit. urb. præd. & DD. ubi supra, licet Bartol. teneat contrarium in dist. §. Nuntiatio: Quod tamen intellige, quando esset immissum opere artificiali: secus si opere naturæ, ut si arbor tua immissit radices in re, vel fundo, vel solo meo; quia non possunt tolli nec avelli propria autoritate, sed juris remedio, & sic utili interdicto de arboribus cadendis: quo casu si talis arbor tua est juxta domum vel ædificium meum, radicibus cogitur tollere, ne umbra arboris aut radices mihi noceant: text. est in l. 1. Cod. de Interdictis, text. in leg. 1. ff. de Arbor. caden. Si vero arbor noceret fundo rustico, non debet in totum tolli, sed tantum rami coerceri per 15. pedes: text. est in leg. 1. ff. de Arbor. caden. & ibi tenent Bart. Alber. & communiter DD. text. in leg. 1. Cod. de Interdict. post princ. Bart. Bald. Angel. in fine, & notat Salycet. ibi, penult. column. ponit etiam Bartol. in leg. 1. Cod. Unde vi, 2. column. Bald. ibi, 8. column. num. 42. Salyc. ibi, 2. column. versic. Revertor ad glos. istam etiam doctrinam & resolutionem ponit valde notab. Flor. in leg. Quemadmodum, §. Si pro-tellum. ff. Ad leg. Aquil. in l. 1. Cod. de Interdict. Quinto, non potest quis ædificare in alieno solo vel fundo: imò si ædificavit & cum mala fide, ædificium cedit solo, & licet dominus solli illud sibi retinebit; si vero cum bona fide, cogitur dominus æstimationem materiæ solvere: text. est in leg. Adeo, §. Ex diverso, ff. de Acquir. rer. dom. text. in §. Ex diverso, Instit. de Rerum divis. text. in leg. 2. Cod. de Rei vindic.

text. in leg. 44. titul. 28. part. 3. vel à fortiori, si velit, potest illud propria autoritate tollere, argumento supra dicto. Sexto, non potest quis ædificare quando debet alteri in illo fundo vel re servitutem altius non tollendi: text. est in l. 1. ff. de Servit. urb. præd. text. in leg. Qui luminibus, eodem titul. text. in leg. Inter servitutum, eodem titul. text. in leg. Altius. ff. Si servit. vindic. text. in l. Si in ædib. Cod. de Servit. & aqua: text. in §. Æque si agat. Instit. de Action. pro quibus est lex 2. tit. 31. part. 3.

Quibus præsuppositis & deductis, pro perfecta declaratione materiæ quæro, an & quando habeat locum nuntiatio novi operis, pro ædificio de novo facto? Pro cujus perfecta intelligentia & declaratione dico, quod sunt videndi sex articuli principales. Primus quo casu & quando habeat locum nuntiatio novi operis? Secundus, quæ personæ possint nuntiare? Tertius, quibus personis debet fieri nuntiatio? Quartus, quo loco debeat fieri nuntiatio? Quintus, quis sit modus & forma nuntiationis? Sextus, quis sit effectus hujus denuntiationis?

20 Quoad primum articulum dico, quod nuntiatio novi operis proprie habet locum pro opere incepto vel preparato, non vero pro opere jam facto & consummato: text. est in leg. 1. §. 1. ff. de Novi oper. nuntiat. cujus verba sunt: Hoc autem editum remediumque operis novi nuntiationis adversus futura opera inductum est, non adversus præterita: & ibi notat Bartol. & communiter DD. text. in cap. 1. eodem titul. & ibi notant Innocent. Hostiens. Joan. And. Abb. & communiter DD. text. in leg. de Pupillo, §. Nuntiationem. ff. de Novi oper. nuntiat. cujus verba sunt: Nuntiationem autem in re presentem faciendam meminisse oportebit. leg. Eo loci ubi opus novum fiat sive quis ædificet, sive inchoet ædificare. Pro opere vero jam facto & consummato non competit istud remedium nuntiationis novi operis, sed competit interdictionem & remedium quod vi aut clam, quod est recuperanda: text. est in l. 1. §. 1. ff. de Novi oper. nuntiat. ibi: Nam si quid operis factum fuerit, quod fieri non debuit, cessat editum de oper. novi nuntiat. & erit transeundum ad interdictionem quod vi aut clam.

Et addit quod illud remedium, & titulus quod vi aut clam habet locum quando qui ædificavit, vel aliquod opus fecit, vel jussit facere in re mea, & illud ædificavit vel fecit clam, taliter quod verisimiliter non potuit sibi denuntiarum opus: si vero pallam fecit, & nulla opera vel industria adhibita ut sibi nuntiarum possit, cessat illud remedium: text. est in l. 1. §. 1. ff. de Novi oper. nuntiat. ibi: Nam si quid operis factum fuerit, quod fieri non debuit, cessat editum de oper. novi nuntiat. & erit transeundum ad interdictionem quod vi aut clam.

21 Ex quibus resultat nova & subtilis difficultas: si quis ædificat in re mea, vel à me possessa, palam, & opus est jam consummatum: Quod remedium habeam? Et resolutivè dico, quod tantum mihi competit & prodest interdictionem quod vi aut clam, si rem vel solum (ubi est factum ædificium) possideo; per quod defendar in possessione, & declarabor possessor, & in consequentiam destruetur opus, sine quo non possum defendi à molestia: argumento text. in l. de Pupillo, §. Meminisse. ff. de Oper. novi nuntiat. textus in leg. Si duo, §. Vicinus. ff. Uti possidetis, text. in leg. Vim facit, de vi & vi armat. & argumento Glossa singularis, junctæ communis opinione, in l. Clam possidere, §. Qui ad nuntias. ff. de Acquir. posses. sup. mediis aliquis

22 Vel aliter & secundò, quod licet ista remedia in quàmpluribus concurrant; tamen in aliquibus differunt, & habent se tanquam excedentia, & excessa: nam primò differunt, quia interdictionem quod vi aut clam habet locum pro re communi: text. est in leg. Denique, §. Si ex sociis. ff. Quod vi aut clam. Interdictionem vero de oper. novi nuntiat. non: textus est & ibi communis opinio in leg. In provinciali, vers. 1. & 2. ff. de Novi oper. nuntiat. Secundò, quia interdictionem quod vi aut clam competit fructuario: text. est in leg. Is qui in puteum, §. fin. cum leg. seq. & sequent. ff. Quod vi aut clam. Interdictionem vero novi oper. nuntiat. non: textus est in l. 1. §. final. ff. de Novi oper. nuntiation. Tertio, interdictionem quod vi aut clam datur habenti rusticam servitutem: textus est in leg. Denique, §. Unde & apud Servium, ff. Quod vi aut clam. Interdictionem vero novi oper. nunc. non: text. est in leg. Qui viam infra eodem. Quarto interdictionem quod vi aut clam datur colono, vel inquilino: text.

Et similiter habet locum interdictionem, quod vi aut clam, pro opere facto palam vel clam post denuntiationem novi operis, qualitercumque fuerit denuntiatio facta: text. est in leg. 1. §. Quid si vi factum, vers. 1. ff. Quid vi aut clam, cujus verba sunt: Sed si quis juxta vel minimi lapilli prohibitus facere perseveraverit, hanc quoque vim fecisse videri Pædus & Pomponis scribunt, eoque jure vivimus, & ibi notabiliter tenent & declarat Angel. de Perus, tenet etiam Rofredt in dist. rubr. interdictionem quod vi aut clam in princ. Ex quo clarè deducitur, quod in isto casu concurrat & competit interdictionem quod vi aut clam, & interdictionem novi oper. nunt. & ita expressè dicit textus in leg. Si alius, §. Ait Julianus. ff. Quod vi aut clam, ibi: Duobus interdictionibus tenebitur, uno quod de novi operis nuntiatione competit, altero quod vi aut clam, ad idem est text. in leg. Prætor, ait, §. Nonnulli. ff. de Novi oper. nunt. & ibi Glossa & communiter DD.

Sed attende, quod merito potest dubitari, quare isto casu competat interdictionem quod vi aut clam, cum propriè hoc casu competat interdictionem novi oper. nunt. & maximè cum interdictionem novi oper. nunt. duret perpetuò, & sic per 30. annos, ut opus destruat, ut in leg. Prætor ait, §. Hoc interdictionem perpetuò datur, ff. de Oper. novi nunt. interdictionem vero quod vi aut clam tantum durat anno, ut in leg. Semper, §. Hoc interdictionem. ff. Quod vi aut clam. In qua difficultate breviter respondeo dupliciter. Primò modo, quod quando generalis dispositio & specialis emanant à diversis legibus, tunc benè possunt concurrere & unum non excludit aliud, ut in l. Si legatarius, ff. de Dolo, & ibi Glossa finalis & communis opinio DD.

23 Sed attende, quod merito potest dubitari, quare isto casu competat interdictionem quod vi aut clam, cum propriè hoc casu competat interdictionem novi oper. nunt. & maximè cum interdictionem novi oper. nunt. duret perpetuò, & sic per 30. annos, ut opus destruat, ut in leg. Prætor ait, §. Hoc interdictionem perpetuò datur, ff. de Oper. novi nunt. interdictionem vero quod vi aut clam tantum durat anno, ut in leg. Semper, §. Hoc interdictionem. ff. Quod vi aut clam. In qua difficultate breviter respondeo dupliciter. Primò modo, quod quando generalis dispositio & specialis emanant à diversis legibus, tunc benè possunt concurrere & unum non excludit aliud, ut in l. Si legatarius, ff. de Dolo, & ibi Glossa finalis & communis opinio DD.

textus est in leg. *Is qui in puteum*. §. *Si postea quam*, versic. *Si tamen precario*. ff. *Quod vi aut clam*. Interdictum vero *novi oper. nunt.* non textus est in leg. *In provinciali*. §. *Si ego*. ff. *de Novi oper. nuntiat*. Quas differentias ponit Rofred. in *dist.* Rubric. *de Interdict. quod vi aut clam*. numer. 10. Bartol. & DD. post Glos. ibi, in leg. 1. §. 1. ff. *de Novi oper. nunt.*

Item adde, quod interdictum *quod vi aut clam*, nedum competit domino, sed possessori tantum, & etiam ei cujus interest ædificium non esse factum, licet non possideat: textus est in leg. *Si qui in puteum*, §. *final.* ff. *Quod vi aut clam*, textus est in leg. *Quamquam*, eodem titul. textus in leg. *Denique*. §. *Si ex sociis*, eodem titul. textus est in leg. *Competit*, in princip. eodem titul. cujus verba sunt: *Competit autem hoc interdictum etiam his qui non possident, si modo eorum interest*. Ex quo inferitur, quod competit etiam ei qui jam desiit esse dominus & possessor; puta, venditori suæ rei, qui eam vendit & tradidit; nam agit interdicto *quod vi aut clam*, saltem pro suo interesse, ratione operis facti: textus est in leg. *Is qui in puteum*. §. *Si postea quam*. ff. *Quod vi aut clam*, & ibi Glossa & communiter DD. & illum textum bene declarat Rofred. in *dist.* Rubric. *de Interdict. quod vi aut clam*. 7. column. versic. *Illud notabile*. Item adde, quod virtus & effectus interdicti *quod vi aut clam* est, ut opus seu ædificium suis sumptibus demoliatur, & in interesse condemnatur; textus est in leg. 1. ff. *Quod vi aut clam*, textus in leg. *Semper*. §. *In hoc interdicto*, eodem tit. Ex quo tollitur difficultas quæ posset objici: nam si ædificium cedit solo meo; ut leg. *Adeo*. §. *Ex diverso*. ff. *de Acquir. rerum domin.* & in §. *Ex diverso*. ff. *de Rer. div. cum simil.* cujus effectus fuit interdictum *quod vi aut clam*? Quia respondeo, quod fortè domino nocet ædificium, & non vult illud habere vel retinere, sed vult quod destruat sumptibus facientis vel ædificantis; vel fortè non est dominus fundi, sed detentator, & sibi nocet: & in terminis ita tenet & declarat Rofred. in *Rubric. de Interdict. quod vi aut clam*. 6. column. versicul. *Item non videtur*.

23 Quoad secundum articulum scilicet, quæ personæ possint nuntiare? resolutivè dico, quod omnis illa persona, cujus interest ædificium illud non fieri ratione domini, vel quasi domini, vel possessionis, vel juris servitutis urbanæ, vel pignoris quod habet in re in qua ædificatur, potest nuntiare novum opus: textus est in leg. 1. §. *penultim.* ff. *de Opea. novi nunt.* cujus verba sunt: *Juris nostri conservandi aut damni repellendi causa opus novum nuntiare potest is ad quem ea res pertinet*, & ibi communi-

ter DD. Ex quo primò infero, quod ille qui præ-tendit se dominum illius rei in qua ædificium fit, potest nuntiare: textus est in *dist.* leg. 1. §. *penultim.* ff. *de Novi oper. nunt.* & ibi Glossa ordinaria, Bartol. & communiter DD. textus in leg. 1. versic. *Jus is habet*. ff. *de Remissionibus*, cujus verba sunt: *Jus is habet novum opus nuntiandi, qui aut dominium aut servitutem habet*. Secundò potest nuntiare ille, qui habet quasi dominium, quia possidet rem cum titulo & bona fide: textus est in *dist.* leg. 1. §. *penult.* ff. *de Novi oper. nunt.* & ibi Glossa & communis opinio; probat etiam textus in leg. *Eum qui*. §. 1. versic. *Publiciana*. ff. *de Public.* textus in leg. *Quæcumque*, eodem titul. Tertio potest nuntiare ille, qui tantum nudam & simplicem possessionem habet, licet sine titulo, argumeto textus in leg. *Vim facit*. ff. *de Vi*, & *vi armat.* ibi: *Aut quid ædificando sive quid omninò faciendo per quod liberam possessionem adversarii non reliquit*; textus est in leg. 1. & *per totum*. ff. *Quod vi aut clam*. Quarto potest nuntiare ille, qui habet utile dominium, ut superficiarius, emphyteuta, & similis persona; textus est in leg. *Provinciali*. §. *Si ego*. ff. *de Novi oper. nunt.* & facit textus cum materia, in leg. 1. ff. *de Superficiebus*: textus in leg. *final.* Cod. *de Jure emphyt.* Quintò potest nuntiare ille, qui habet jus pignoris in re in qua fit ædificium: textus est in leg. *Creditori*. ff. *de Novi oper. nunt.* & ibi communiter Doctores.

24 Sextò potest nuntiare ille, qui habet servitutem urbanam in illa re in qua fit ædificium: text. est in leg. *de Pupillo*. §. 6. versic. *Impositiam*. ff. *de Novi oper. nuntiat.* & ibi Gloss. & communiter DD. textus in leg. *Inter servitutes*, versic. *Si servitus*. ff. *de Servi. urban. præd.* & ibi Glossa & communiter DD. text. in leg. *Et si forte*. §. *Sciendum*, & §. *final.* ff. *Si servit. vend.* textus in leg. 1. §. *Jus is habet*. ff. *de Remissionibus*, textus in leg. *Judicio*. ff. *Famil. etc.* Ille verò qui habet servitutem rusticam non potest nuntiare, licet possit agere *confessoria*, ut servitus sibi præstetur, & condemnetur in interesse & damno: text. est in leg. *Qui viam*. ff. *de Novi oper. nunt.* cujus verba sunt: *Qui viam habet, si opus novum nuntiaverit adversus eum qui in via ædificat, nihil agit: sed servitutem vindicare non prohibetur*, & ibi Glossa ordinaria & communiter DD. & idem disponit *lex 5. titul. fin. part. 3.* Sed attende, quod dubium maximum & necessarium est, rationem diversitatis assignare: Unde Glossa in *dist.* leg. *Qui viam dicit*, quod ille qui habet rusticam servitutem, non potest nuntiare quia hoc inductum est favore agrorum in quibus ædificium fit; quia prædia rustica debent esse magis libera, quàm urbana, favore agri-

cul-

turæ: & illam rationem sequitur Bartol. & alii DD. in *dist.* leg. 1. §. *fin.* ff. *de Novi oper. nunt.* Sed ista ratio non videtur concludere: quia procederet tantum quando gratia colligendorum fructuum fieret aliquod ædificium; quia aliàs illud ædificium magis noceret fructibus. Unde Paul. de Castr. in *dist.* leg. 1. §. *final.* ponit aliam rationem, scilicet, quod ille qui habet servitutem urbanam, vel etiam rusticam, potest nuntiare quando ex ea principaliter, directè, & immediatè fundus, cui debetur servitus, consequitur utilitatem; ut est videre in servitute *luminis*, quæ est urbana, vel in servitute *aquæ ductus*, quæ est rustica, ex qua fundus dominans efficitur fertilior & utilior, sed non ille qui habet rusticam servitutem, ex qua fundus dominans non sentit utilitatem immediatè, principaliter, & directè, ut est videre in eo qui habet servitutem *itineris, viæ, actus*, vel aliam, ex qua fundus dominans non consequitur utilitatem directè & immediatè, sed mediante usu, facto & exercitio ejus cui debetur, quia potest per fundum servientem transire, ex quo facto resultat utilitas prædiorum dominantium. Bartol. verò solvit alio modo & dicit, quod indistinctè qui habet servitutem urbanam & rusticam potest nuntiare: Nec obstat text. in *dist.* leg. *Qui viam*, quia debet intelligi, quando dominus vel alius ædificat in prædio vel fundo serviente, reficiendo & præparando, non verò faciendo de novo. Sed ista solutio communis reprobatur, & prima tenetur tanquam communis. Vel aliter cogitavi quod sit tertia ratio, quod indistinctè ille, qui habet servitutem urbanam vel rusticam, possit nuntiare, quando talis servitus rustica est imposita & determinata in certo loco & parte fundi servientis: nam tunc, si in illa parte fit ædificium, posset denuntiare, quia magis afficit rem; secus verò si certus locus fundi non sit determinatus pro servitute, sed simpliciter sit in toto fundo; quia tunc, licet in aliqua parte fundi fiat ædificium, non potest nuntiare, quia per alium locum posset dominus fundi dominantis pertransire: & ita posset noviter intelligi text. in *dist.* leg. *Qui viam*, & in terminis ita reperio quod tenet & declarat solus Roman. in leg. 1. §. *fin. fin. col. in fin.* ff. *de Oper. novi nunt.* Confirmatur: quia licet servitus realis rustica de rigore debeatur in toto fundo, & sit tota in toto, & tota in qualibet parte fundi; tamen, modò conventum sit inter partes, modò non, debet eligi certus & determinatus locus & pars fundi, per quam quis utatur servitute, & aliæ partes remanent liberæ: text. est in l. *fin. Si certo genere*. §. *Si totus*. ff. *de Servi. rust. prædior.* text. in leg. *Si cui simplici via*. ff. *Servi. tit. gener.* & ibi

communiter DD. Item etiam confirmatur: quia magis afficit hypotheca specialis vel particularis, quàm generalis: text. est sing. & unicus in leg. 2. Cod. *de Pignor.* ubi disponitur, quod si quis obligavit primo creditori bona sua generaliter, & certam rem particularem, & alienavit unam ex rebus generaliter obligatis, creditor cogitur prius agere ad rem specialiter obligatam; antequàm agat contra tertium possessorem: & ad hoc reputat singularem & unicum Bald. & alii DD. ibi: licet hodie de jure novo Autenticorum indistinctè creditor tenetur agere contra debitorem principalem, antequàm veniat ad tertium possessorem pignoris, modò apud debitorem sit hypotheca, modò non, ut in *Authent. hoc si debitor*, Cod. *de Pignor.* 25 Ille verò qui habet usufructum in re in qua fit ædificium, non potest nuntiare nomine proprio, & sic ex persona sua; sed procuratorio nomine ex persona domini, & sic proprietarii, bene potest: sed per confessoriam potest petere & vindicare jus usufructus à quocumque ædificante, vel impediente: text. est in leg. 1. §. *fin.* ff. *de Novi oper. nunt.* cujus verba sunt: *Usufructuarius autem opus novum suo nomine nuntiare non potest, sed procuratorio nomine nuntiare poterit, vel vindicare usufructum ab eo qui novum opus faciat*, &c. Sed necessariò dubium est videre, quæ sit ratio hujus decisionis; cum regula sit in hac materia, quod omnis ille qui præten dit interesse, potest nuntiationem novi operis facere; ut supra conclusum est, maxime cum usufructuarius censeatur quasi dominus ipsius rei, ut in leg. 4. ff. *Usufr.* text. in leg. *Si postulerit*. §. *de Bo. quoque*. ff. *de Adult.* text. in leg. *Prætor officium*, §. *fin.* ff. *de Dam. infect.* text. in leg. *Eorum*, & in leg. *Inter fructuarium* eodem titul. maxime etiam, quia ille qui habet servitutem potest novum opus nuntiare, ut supra dictum est, unde à fortiori usufructuarius deberet nuntiare. Sed respondeo, quod ratio est: quia usufructuarius, licet dicatur habere jus in re, tamen reputatur esse debile & non perpetuum, quia morte usufructuarii, & aliis modis extingui potest, ut in leg. *Corruptionem*, Cod. *de Usufruct.* & in lege 3. §. *final.* ff. *Quibus mod. usufruct. amitt.* & in §. *Finitur*, *Institut. de usufruct.* unde, cum habeat jus ita debile & non perpetuum, quod de facili amittitur, non potest suo nomine nuntiare, sed procuratorio nomine, hoc est, ex persona proprietarii; quia eo ipso quod datur sibi usufructus in re, videtur factus procurator in ea, & potest, imò tenetur facere ea quæ concernunt curam & utilitatem ipsius rei: textus est singularis & unicus in leg. 1. §. *fin.* cum leg. sequent. ff. *de Usufruct.* quemadmodum

ca-